

Plan van aanpak populatiereductie damherten Hoeksche Waard

17 maart 2025

Faunabeheereenheid
Zuid-Holland

Inhoud

Inhoud	2
1 Inleiding, vergunning en betrokken partijen.....	3
2 Doel en looptijd van dit plan van aanpak.....	3
3 Korte beschrijving damhert en gebied waar wordt uitgevoerd	4
4 Aantal jaarlijks weg te nemen damherten en beheerperioden	5
5 Organisatie van de uitvoering.....	6

1 Inleiding, vergunning en betrokken partijen

In de **gemeente Hoeksche Waard** bevindt zich een **populatie verwilderde damherten** met een huidige omvang van minstens 72 exemplaren. De **provincie Zuid-Holland** heeft besloten deze populatie tot nul terug te brengen omdat dit nodig is ter voorkoming van aanrijdingen met mogelijke ingrijpende gevolgen voor **verkeersdeelnemer** en **damhert** en ter voorkoming van ernstige landbouwschade voor **agrariërs**.

De definitieve **vergunning** (opdracht ex artikel 3.18, eerste lid van de Wet natuurbescherming met zaaknummer 01065745) om de populatie binnen maximaal vijf jaren tot nul terug te brengen is namens **Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland** afgegeven door **Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)** en gepubliceerd in het Provinciaal blad op 14 oktober 2024.

De hiervoor genoemde **vergunning** geeft de opdracht voor populatiereductie aan **de Stichting Faunabeheereenheid Zuid-Holland (de FBE)**. Het besluit wijst het geweer aan als dodingsmiddel, eventueel in combinatie met geluiddemper, kunstmatige lichtbron, nachtzichtapparatuur en steek- of snijwapen¹. Honden kunnen worden ingezet voor nazoek. Uitvoering kan gedurende het gehele etmaal plaatsvinden op alle gronden buiten de bebouwde kommen van het eiland de Hoeksche Waard^{2,3}. De daadwerkelijke uitvoering van de opdracht gebeurt – onder verantwoordelijkheid van **de FBE** - door **jachtaktehouders**.

De damherten leven op het ogenblik op gronden in beheer van **agrariërs** en **Staatsbosbeheer** (zie hiervoor verder onder 3 van dit plan van aanpak).

2 Doel en looptijd van dit plan van aanpak

Dit plan van aanpak van de FBE beschrijft in hoofdlijnen hoe de uitvoering van het afschot ten behoeve van de populatiereductie plaatsvindt. Het is gericht op het zo zorgvuldig mogelijk verwijderen van de damherten uit het gebied. Daarbij ligt de nadruk op de uitvoering in de komende twee jaar vanwege het volgende. Omdat de inschatting was dat het besluit bij de rechter zou worden aangevochten en vanwege een op 31-01-2024 in Provinciale Staten aangenomen motie⁴, hebben provincie en FBE vooraf afgesproken dat de populatie tot de uitspraak van de rechtbank Den Haag in de hoofdzaak, niet in zijn geheel wordt weggenomen. Deze afspraak is later als volgt aangevuld: In de periode tot de uitspraak van de rechtbank Den Haag over het ingediende beroep, wordt ieder jaar de aanwas weggenomen en daarnaast nog 20% van de voorjaarspopulatie.

De FBE hanteert als ijkpunt voor het aantal weg te nemen dieren het aantal getelde damherten in het voorjaar. De uitspraak van de rechtbank Den Haag is er naar verwachting uiterlijk binnen twee jaar.

¹ Steek- en snijwapens mogen alleen worden gebruikt voor het uit het lijden verlossen van een gewond of ziek damhert.

² Zie voor de afbakening van het gebied waar kan worden opgetreden de kaart die is opgenomen in bijlage 1 van de vergunning; de omschrijving van het gebied in de vergunning is als volgt: het hele werkgebied van de Wildbeheereenheid Hoeksche Waard met uitzondering van de bebouwde kommen, het eiland Tiengemetten en Eiland van Dordrecht.

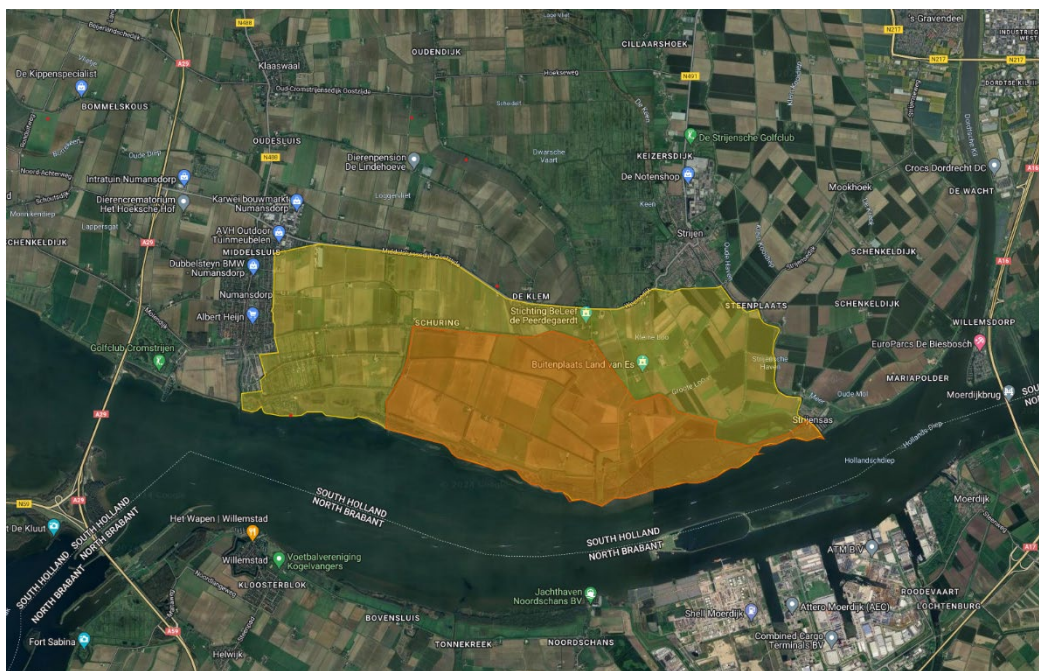
³ Omdat de populatie damherten zich overwegend in een gebied tussen de kernen Strijen en Numansdorp bevindt, zal in de praktijk de uitvoering daar met name plaatsvinden.

⁴ Motie M – 1442 *Ecologisch in balans met damherten Hoeksche Waard* met het volgende verzoek: Indien er beroep wordt aangetekend tegen het definitieve besluit, met de Faunabeheereenheid afspraken te maken om de stand van de damhertenpopulatie vooralsnog niet naar nul terug te brengen, maar de populatie in aantal omlaag te brengen in afwachting van de rechterlijke uitspraak.

Dit betekent dat de damhertenstand tot de uitspraak van de rechtbank Den Haag ruim boven de 30 exemplaren⁵ blijft (zie hiervoor verder onder 4 van dit plan van aanpak).

3 Korte beschrijving damhert en gebied waar wordt uitgevoerd

Het damhert is een hertensoort die qua grootte tussen edelhert en ree inzit. De mannelijke dieren (herten) kunnen een schouderhoogte van circa 100 cm bereiken en een gewicht tussen de 50-100 kg, de vrouwelijke dieren (hinden) een schouderhoogte van circa 75 cm en een gewicht tussen de 30-50 kg. Damherten leven in groepen en stellen geen hoge eisen aan hun omgeving. Ze kunnen in veel verschillende typen leefgebieden overleven, zowel in bossen als in overgangen van bos naar open plekken, landbouwgebieden en duinen, als er maar voldoende voedsel is. Het is een dier dat graast, dit in tegenstelling tot een ree. Om die reden kunnen damherten bijna overal leven. Ze zijn plaatstrouw, maar jonge mannetjes kunnen wel op zoek gaan naar nieuwe leefgebieden. Vanaf het derde levensjaar krijgen bijna alle hinden een kalf.⁶ Damhertenpopulaties kunnen hoge dichtheden bereiken. Bijvoorbeeld in de Amsterdamse waterleidingduinen - een duingebied gelegen tussen Noordwijk (Zuid-Holland) en Zandvoort (Noord-Holland) met een orde van grootte vergelijkbaar met het huidige benuttingsgebied van de damherten van de Hoeksche Waard - leefden op een gegeven moment duizenden damherten.

Figuur 1: Huidig benuttingsgebied damherten met een kerngebied (oranje) waar de damherten jaarrond verblijven en een zone eromheen (geel) waar ze ook worden waargenomen

Het afschot wordt uitgevoerd in het gebied waar de damherten leven. Het huidige benuttingsgebied van de damherten is gelegen ten noorden van het Hollands Diep; het betreft een kerngebied waar de

⁵ Dit betreft de voorjaarsstand; een voorjaarsstand van ruim 30 geeft een zomerstand van ruim 37 damherten.

⁶ Zie o.a. A. Siefke & S. Stubbe 2008. Das Damwild. Neumann - Neudamm, Melsungen/Duitsland.

damherten jaarrond verblijven en een zone eromheen waar ze ook worden waargenomen (figuur 1).⁷ Het gebied ligt ongeveer tussen de kernen Strijen en Numansdorp en is ruwweg 3.000 ha groot. Het gebied is ingericht voor agrarisch gebruik en kenmerkt zich door allerlei vormen van akkerbouw. De landbouwgronden zijn in beheer bij meerdere agrariërs. Het landschap is relatief open met hier en daar een kleine houtopstand. De wegen die het gebied doorkruisen en omringen zijn smal en kennen een maximumsnelheid van 60 km per uur. Een deel van de wegen ligt op een smalle dijk, parallel aan het water van het Hollands Diep dat de grens vormt van het gebied aan de zuidzijde. Tussen het Hollands Diep en de landbouwgronden bevindt zich een smalle strook natuurgebied van enkele honderden meters breed. Deze strook is bekend onder de naam 'Oeverlanden Hollands Diep' en is in beheer bij Staatsbosbeheer.

4 Aantal jaarlijks weg te nemen damherten en beheerperioden

Hierna wordt beschreven hoe het jaarlijkse aantal weg te nemen damherten wordt vastgesteld en in welke perioden van het jaar het beheerafschot wordt uitgevoerd. Deze beschrijving geldt voor twee beheerjaren: het beheerjaar dat loopt van 1 april 2025⁸ tot 1 april 2026 en het beheerjaar dat loopt van 1 april 2026 tot 1 april 2027 (zie ook hiervoor onder 2 van dit plan van aanpak).

Vaststellen aantal weg te nemen damherten in een beheerjaar

1. Op basis van een telling die voor de start van het beheerjaar wordt uitgevoerd (rond begin maart), wordt de getelde populatie vastgesteld.
2. Vervolgens wordt het aantal weg te nemen damherten voor het betreffende beheerjaar berekend op basis van de vastgestelde getelde aantallen.
3. Het aantal weg te nemen damherten bestaat uit: de berekende aanwas + 20% van de getelde populatie (zie ook hiervoor onder 2 van dit plan van aanpak); de aanwas wordt als volgt berekend: 24%⁹ van de getelde populatie.¹⁰

Ad 1 (getelde populatie)

Voor het vaststellen van de getelde populatie wordt rond begin maart een extra telling uitgevoerd met warmtebeeldkijkers. Bij de reguliere voorjaarstelling damhert en ree – die enige tijd na de extra telling wordt uitgevoerd - worden geen warmtebeeldkijkers gebruikt. Het voordeel van het tellen met warmtebeeldkijker is dat de damherten beter kunnen worden opgemerkt. De reguliere voorjaarstelling blijft van belang omdat hiermee de langjarige trend van de populatieontwikkeling kan worden vastgelegd.¹¹

Berekening aantal weg te nemen damherten in het beheerjaar 1 april 2025 – 1 april 2026

Bij de telling met warmtebeeldkijkers die eind februari 2025 is uitgevoerd zijn de volgende aantallen geteld:

Hert:	15
Hinde:	31

⁷ Met name jonge mannelijke dieren kunnen uitzwerven, incidenteel optreden buiten het benuttingsgebied is daarmee niet uitgesloten.

⁸ Op een zitting d.d. 31 maart 2025 wordt door de voorzieningenrechter van de rechtbank Den Haag het verzoek tot opschorting van de uitvoering behandeld. Uitvoering vindt in ieder geval niet plaats tot de uitspraak in deze procedure.

⁹ Dit aanwaspercentage wordt ook gehanteerd in het *Beheeradvies damwild in de 'Hoeksche Waard' (Zuid-Holland) – Een beheeradvies op basis van beschikbare gegevens* van 19 december 2022 (ODH798588).

¹⁰ Bij de berekening worden de getallen afgerond.

¹¹ Om een trend vast te stellen, is het nodig dat meerdere jaren op dezelfde wijze wordt geteld.

Kalf:	25
Geslacht/leeftijd onbekend:	1
Totaal	72

Dit geeft het volgende aantal in het beheerjaar 1 april 2025 – 1 april 2026 weg te nemen damherten: $24\% \text{ van } 72 + 20\% \text{ van } 72 = 17 \text{ (aanwas)} + 14 \text{ (20\% van de populatie)} = \mathbf{31 \text{ damherten}}$.

Noot over de geslachtsverhouding: Uit de hierboven opgenomen telgegevens blijkt dat de geslachtsverhouding ongeveer 2 hinden op 1 hert is. Het is een natuurlijk verschijnsel dat het aandeel vrouwelijke dieren groter is dan het aandeel mannelijke dieren. Dit komt doordat mannelijke damherten gemiddeld minder oud worden dan vrouwelijke damherten.¹²

Berekening aantal weg te nemen damherten in het beheerjaar 1 april 2026 – 1 april 2027
De berekening wordt in maart 2026 - na de extra voorjaarsstelling met warmtebeeldkijkers- uitgevoerd overeenkomstig de berekening voor het beheerjaar 1 april 2025 – 1 april 2026.

Noot over hanteren getelde populatie versus ingeschatte daadwerkelijk aanwezige populatie: Het aantal weg te nemen damherten wordt berekend op basis van de getelde aantallen. Omdat er zeker meer damherten zijn dan er worden geteld - je ziet immers niet ieder dier bij een telling¹³ – is dit een voorzichtige benadering waarbij de daadwerkelijke reductie van de populatie als gevolg van de maatregelen lager zal zijn dan de beoogde 20% per jaar.

Verdeling afschot en beheerperioden

Bij het afschot ligt de nadruk op de vrouwelijke dieren: ongeveer ruim 2/3 van het te reduceren aantal. Hierdoor wordt de reproductie beperkt en hebben de maatregelen geen (grote) invloed op de huidige geslachtsverhouding.

Het afschot wordt uitgevoerd in de volgende perioden:

Hinden en kalveren:	1 september tot en met 31 maart
Herten:	jaarrond

Deze perioden sluiten aan bij de gehanteerde perioden in het vigerende faunabeheerplan voor de damherten die zich bevinden in de duingebieden van Noord- en Zuid-Holland.

5 Organisatie van de uitvoering

Toestemming voor uitvoering

- De FBE is vergunninghouder en bepaalt welke jachtaktehouders toestemming krijgen om het beheer uit te voeren.¹⁴

¹² Zie o.a. A. Siefke & S. Stubbe 2008. Das Damwild. Neumann - Neudamm, Melsungen/Duitsland.

¹³ Zie o.a. FBE Noord-Holland (2024). Rapportage beheer en telling damherten: seizoen 2023-2024.

¹⁴ De jachthouders van het gebied waar wordt opgetreden die mee willen werken aan de uitvoering, krijgen in ieder geval toestemming; dit onder de voorwaarden dat ze een jachtakte hebben en voldoen aan de eisen aan de uitvoerende jachtaktehouders. Het jachthouderschap is verbonden met de eigendom van de grond. In grote lijnen is de volgende persoon de jachthouder: de eigenaar of pachter of vruchtgebruiker of degene die het jachtrecht van eigenaar, pachter of vruchtgebruiker heeft gehuurd.

- De toestemming (in de vorm van een toestemmingsformulier¹⁵) wordt – op naam - verleend aan een jachtaktehouder via het digitale registratiesysteem van de FBE (Dora); alleen jachtaktehouders met een toestemming op naam, kunnen het beheer uitvoeren.
- De FBE neemt op het toestemmingsformulier het besluit¹⁶ inclusief voorschriften¹⁷ en aanvullende uitvoeringsregels op.
- De FBE trekt de toestemming in als de uitvoerder zich niet houdt aan het besluit inclusief voorschriften of de aanvullende uitvoeringsregels.

Eisen aan de uitvoerende jachtaktehouders

- De uitvoerende jachtaktehouder heeft een account in het digitale registratiesysteem van de FBE (Dora).
- De uitvoerende jachtaktehouder heeft ervaring met grofwildbeheer.
- De uitvoerende jachtaktehouder houdt zich aan het besluit inclusief voorschriften en de aanvullende uitvoeringsregels die de FBE heeft opgenomen op het toestemmingsformulier.
- De uitvoerende jachtaktehouder meldt uiterlijk twee en maximaal 24 uur voor optreden het voorgenomen afschot bij de FBE en de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZH)¹⁸.
- De uitvoerende jachtaktehouder draagt er zorg voor dat voorafgaand aan het vervoer van een gedood damhert, het dier in het veld wordt voorzien van een door de FBE verstrekt merkteken met een uniek nummer.
- De uitvoerende jachtaktehouder kan een (kopie van) de vergunning en een (kopie van) zijn toestemmingsformulier tonen op papier of digitaal.
- De uitvoerende jachtaktehouder registreert na afschot van een damhert binnen 24 uur in Dora het resultaat onder vermelding van datum, geslachtscategorie, locatie, tijdstip en uniek nummer van het merkteken.

¹⁵ In de vergunning wordt dit formulier aangeduid met de term *uitvoeringsformulier*.

¹⁶ In de vergunning opgenomen op p. 1 en 2 onder *Besluit*.

¹⁷ In de vergunning opgenomen op p. 3 onder *Voorschriften* (inclusief hetgeen is opgenomen onder *Aanwijzingen voor gebruik*).

¹⁸ Inspecteurs van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZH) houden namens Gedeputeerde Staten toezicht op het faunabeheer, zij voeren o.a. controles in het veld uit.